

خانواده در ایران و اسلام

تألیف:

دکتر علیرضا رشیدی

(عضو هیأت علمی دانشگاه رازی)

انتشارات دانشگاه رازی

۱۳۸۸

BP	رشیدی، علیرضا
۲۵۳	خانواده در ایران و اسلام / تألیف علیرضا رشیدی. - کرمانشاه:
خ ۵۲ /	دانشگاه رازی، ۱۳۸۸.
۱۵۹ص:	جدول (دانشگاه رازی؛ ۱۹۱: علوم تربیتی، ۱)
کتابنامه	۲
ISBN : 978-964-9992-93-8	
۱. اسلام و خانواده. ۲. خانواده - جنبه‌های مذهبی. ۳. خانواده - ایران. الف. عنوان.	

دانشگاه رازی ۱۹۱

عنوان کتاب: خانواده در ایران و اسلام

تألیف: دکتر علیرضا رشیدی

ناشر: دانشگاه رازی

چاپ و لیتوگرافی: سعادت

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

تاریخ چاپ: ۱۳۸۸ - اول - کرمانشاه

قیمت: ۲۲۰۰ تومان

مراکز پخش: تهران: مرکز نشر دانشگاهی ۸۸۵۵۶۱۶۸ - کتابیران ۶۶۵۶۶۵۱۰ - دانشیران ۶۶۲۱۶۱۷۶

کرمانشاه: مرکز چاپ و نشر دانشگاه رازی ۲۸۰۸۰۲

ISBN : 978-964-9992-93-8

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۹۲-۹۳-۸

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

پیش گفتار

خانواده یکی از ارکان عمده و از نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می رود. در واقع هر خانواده را باید سنگ بنای جامعه دانسته و مهد و پرورش فکر و اندیشه و اخلاق و تعالی روح انسانی به حساب آورد. فرایند توسعه، فرهنگ و هنر کشور، بدون وجود افرادی با شخصیت اجتماعی رشد یافته امکان پذیر نیست و در این زمینه خانواده بنیادی ترین و مهمترین عامل تأثیر گذار در فرایند جامعه پذیری و تکوین شخصیت اجتماعی در انسان به شمار می رود. توجه به هنجارهای فرهنگی و اجتماعی رابطه بسیار نزدیکی با خصوصیات شخصیتی فرد دارد و این خصوصیات در زمان کودکی رشد می نمایند. می توان رشد و توسعه شخصیت را از طریق ارائه آموزش صحیح از جانب خانواده، در زمان خردسالی در مسیر مطلوبی هدایت کرد. توجه به این مهم و همچنین وجود درسی با عنوان خانواده در ایران و اسلام در فهرست دروس دوره کارشناسی رشته مشاوره و راهنمایی و نیاز مبرم دانشجویان این رشته به متن درسی مناسبی که بتواند سرفصلها و عناوین این درس را پوشش دهد، عامل مهم دیگری بود که چاپ و انتشار این کتاب را ضرورت بخشید. در این کتاب کوشش شده است تا با بهره گیری از آموزه های اسلام، کتب، پیشینه مطالعاتی و تحقیقاتی انجام شده توسط صاحب نظران در این زمینه، مورد مطالعه، بررسی و تحلیل قرار گیرد. امید است محتوای کتاب بتواند موجب تغییر نگرش در خوانندگان شود تا با یاری خداوند سبحان بتوانیم به این امر مهم که نهاد خانواده عامل مهمی در پیشرفت همه سویه جامعه می باشد، جامه عمل بپوشانیم. از تمامی کسانی که در تدوین این اثر، نگارنده را به نوعی یاری داده سپاس بیکران دارم. از همسر و سه فرزندم به سبب درک و صبر و گذشتشان، از نویسندگان و اندیشمندان، به دلیل بهره گیری از آثارشان و از عزیزان مرکز چاپ و نشر دانشگاه رازی به دلیل ایجاد انگیزه برای تدوین کتاب و انتشار آن صمیمانه تشکر می کنم. در پایان از خوانندگان این اثر بخاطر نقایص و اشکالات احتمالی آن پوزش می طلبم و امیدوارم با ارائه نظرات سودمند و انتقادات سازنده، نگارنده را در تکمیل و اصلاح این نوشتار یاری رسانند.

فهرست مطالب

فصل اول: خانواده

۱	معنا و مفهوم خانواده.....
۲	خانواده در ایران قدیم.....
۴	تحول خانواده در عهد ساسانیان.....
۵	زرتشتیان و خانواده.....
۷	خانواده در ایران پس از اسلام.....
۷	اهمیت خانواده در فرهنگ اسلامی.....
۹	کارکردهای حیاتی خانواده.....
۹	الف) آموزش و تربیت کودک.....
۱۲	ب) پرورش قوای روحی و اخلاقی و شکل دهی شخصیت کودک.....
۱۳	شخصیت در فرهنگ قرآن.....
۱۴	عوامل شخصیت ساز.....
۱۴	- وراثت.....
۱۵	- محیط.....
۱۵	- محیط خانه و خانواده.....
۱۷	رشد اجتماعی.....
۱۸	انواع خانواده.....
۱۸	- خانواده متعادل و بالنده.....
۱۹	- خانواده متزلزل و آشفته.....
۲۰	اشکال مختلف خانواده و خصوصیات آنها.....
۲۱	ساخت خانواده.....
۲۲	خانواده از نظر سلطه و اقتدار در دنیای گذشته و امروز.....

فصل دوم: اسلام و ازدواج

۲۳	 اهمیت ازدواج در اسلام
۲۴	 ازدواج با میثاق غلیظ در قرآن
۲۵	 ازدواج به عنوان مهمترین قرارداد
۲۶	 ازدواج در جهان هستی
۲۷	 اهداف ازدواج
۲۸	 معیارهای ازدواج
۲۹	 انواع ازدواج
۳۰	 ازدواج موقت در اسلام
۳۱	 موافقین و مخالفین ازدواج موقت
۳۴	 تعیین مدت در ازدواج موقت
۳۵	 قوانینی حقوقی ازدواج موقت
۳۵	 اسلام و تعدد زوجات
۳۶	 دلایل تاریخی رواج تعدد زوجات
۴۰	 موانع ازدواج
۴۰	 - مهریه های سنگین و جهیزیه ها
۴۱	 - مشکلات اقتصادی و بیکاری
۴۲	 - افزایش علاقه به تحصیل
۴۴	 - مسکن
۴۴	 مهریه چیست؟
۴۵	 - مهریه از منظر گاه اسلام
۴۷	 - قانون مدنی در خصوص مهریه
۴۷	 - نحوه محاسبه به نرخ روز
۴۸	 - روش محاسبه

فصل سوم: مناسبات زن و مرد

۵۱	 مناسبات زن و مرد در ایران باستان
۵۳	 موقعیت زن در فجر و صدر اسلام
۵۵	 زن در جهان بینی اسلامی
۵۵	 - کرامت و منزلت زن در تفکر قرآنی
۵۷	 زن و ضرورت حجاب
۶۲	 زن در قانون اساسی
۶۴	 - قوانین و مقررات حقوقی
۶۴	 زن و اشتغال

فصل چهارم: گستره وظایف مردان در خانواده

۷۳	 گستره وظایف مردان در خانواده
۷۳	 - وظایف مردان در خانواده
۷۴	 - مرد حق تحکم ندارد
۷۵	 نظام حقوقی خانواده در اسلام
۷۷	 - حقوق والدین
۸۱	 - وظایف متقابل زن و شوهر
۸۳	 - حقوق زن بر شوهر
۸۴	 - احترام به زن
۸۵	 - خوش زبانی و مدارا
۸۶	 - گذشت و عفو
۸۶	 - تهیه وسایل مورد نیاز
۸۷	 - تساوی زن و مرد
۸۸	 زن در منشور ملل متحد
۸۹	 تفاوت زن و مرد در نظام خلقت

تفاوت‌های حقوقی بین زن و مرد.....	۹۴
- تفاوت ارث.....	۹۴
- تفاوت دیه و قصاص.....	۹۵

فصل پنجم: طلاق

تعریف طلاق.....	۹۹
طلاق از نظر موافقین و مخالفین.....	۹۹
طلاق از منظر گاه اسلام.....	۱۰۰
انواع طلاق.....	۱۰۱
- آثار طلاق بائن.....	۱۰۱
- ابعاد طلاق.....	۱۰۳
عواقب و پیامدهای طلاق.....	۱۰۳
عوامل تأثیر گذار بر طلاق.....	۱۰۴
- اعتیاد.....	۱۰۴
- مشکلات اقتصادی.....	۱۰۴
- نبود تفاهم اخلاقی.....	۱۰۵
- نداشتن فرزند.....	۱۰۶
- ازدواج‌های تحمیلی و نامناسب.....	۱۰۶
آمار و ارقام طلاق.....	۱۰۶
قوانین مدنی در باب طلاق.....	۱۰۹
حق طلاق.....	۱۱۰
قانون تعیین مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش.....	۱۱۲
شرایط طلاق.....	۱۱۳
عسر و حرج زن برای طلاق.....	۱۱۳

نقش قانون در جلوگیری از طلاق.....	۱۱۵
وکالت زن در طلاق.....	۱۱۵
صلاحیت والدین و حضانت طفل.....	۱۱۶
ولایت فهری پدر و جد پدری.....	۱۱۷

فصل ششم : ارحام و خویشاوندان

ارحام و خویشاوندان.....	۱۱۹
اهمیت خویشاوندان از دیدگاه قرآن و ائمه(ع).....	۱۱۹
صله ارحام از دیدگاه امامان معصوم(ع).....	۱۲۰
محارم.....	۱۲۱
- محارم نسبی.....	۱۲۲
- محارم سببی.....	۱۲۲
- محارم رضاعی.....	۱۲۳

فصل هفتم: مرگ یا تولدی دوباره

دیدگاهها در برخورد با مرگ.....	۱۲۷
مرگ و پیروان ادیان الهی.....	۱۳۱
وصیت و دامنهی میراث.....	۱۳۲
- سهم الارث طبقه اول.....	۱۳۳
- سهم الارث طبقه دوم.....	۱۳۵
- سهم الارث طبقه سوم.....	۱۳۷
میراث زوج و زوجه.....	۱۳۹
منابع.....	۱۴۱